

Діана Ювженко, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Науковий керівник: Валерій Башманівський, кандидат
філологічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

ХУДОЖНЄ ВИРАЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В НОВЕЛІ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО «КІТ У ЧОБОТЯХ» ТА РОМАНІ ЮЛІАНА ШПОЛА «ЗОЛОТІ ЛИСЕНЯТА»

Гендерна проблематика в творах періоду «Розстріляного Відродження» – цікава та не втрачає актуальності і в сучасному літературному просторі. До вивчення зазначеної проблеми зверталися науковці, серед яких С. Єфремов, М. Галич, В. Агеева, Ю. Безхутрий, Ю. Должанська та ін. У своїх студіях, дослідники часто трактують гендерну проблематику в творчості письменників періоду «Розстріляного Відродження», як спробу відобразити вплив революційної ідеології на жінку, цінності та пріоритети.

У новелі М. Хвильового «Кіт у чоботях» відображено роль жінки в революційному процесі та ставлення до жінки-революціонерки з боку колег та суспільства. Знеособлення жіночого початку в людині, перетворення її на гвинтик політичного механізму – основна проблематика твору. Ми бачимо в головній героїні людину, яка віддає себе роботі та ідеї не тому, що захоплена нею, а тому, що нещаслива в особистому житті. У цьому «революційному» суспільстві головна героїня на ім'я Гапка зазнає трансформації, отримуючи нові прізвиська, які хоч і відображають унікальні якості власниці, не передають усієї суті Гапки. Автор навмисно замовчує подробиці про її захоплення, родинне походження, освіту, друзів та інші чинники, які формують розвиток людини, зосереджуючись лише на згадці про її убиту дитину. Правдоподібно, що ця трагічна подія відіграє певну роль у залученні Гапки до революційної боротьби. Отже, ми бачимо Гапку не як доньку своїх батьків, а радше як «товариша Жучка», революціонерку, яка пережила втрату дитини, позбавлена любові, щастя, жіночності. Вчинки головної героїні, мають символічне значення, оскільки вона долає виклики революції та несе на собі тягар прогресу. Наявність такого жіночого образу в ідеологічному колі – це не аномалія, а життєво важливий компонент революційної ідеології. Отже, репрезентація жіночого образу не просто спотворюється, а й повністю викорінюється: жінка перетворюється у безособового Кота в чоботях, а діяльність, пов'язана з її іменем – стає синонімом революції.

Героїні роману Ю. Шпола більш витончені й жіночні, проте також безпосередньо включені в політичну боротьбу та ідеологічні процеси. Жінки через важку боротьбу досягають певного статусу в суспільстві, присвячуючи своє життя справі, яку вважають важливою, при цьому втрачаючи особисті надбання. Вони постають перед вибором як в професійному, так і в особистому плані, живучи не з тими, кого кохають, і роблячи не те, до чого лежить душа. У творі представлено дві жіночі постаті, Мавка та Кірка, які репрезентують різні ролі в революційному русі.

Мавка зображена новачком у справі, а Кірка – видатним керівником підпільної мережі. Автор пропонує часткову інформацію щодо зовнішності та особистої біографії героїнь, підкреслюючи їх колективний характер. Роль Мавки є предметом досить суперечливим. Адже, з одного боку, її можна розглядати як революціонерку, а з іншої сторони – це вразлива молода жінка з суперечливими поглядами на життя. Хоча вона Так, вважаючи революцію бажаною та необхідною, вона категорично відкидає методи, які використовуються для досягнення мети. Доречно звернути увагу на її захоплення театром, як символічною цариною де створюється ілюзійна форма художньої реальності. Незважаючи на те, що друга героїня є досвідченішою в партійній роботі, із більшим життєвим досвідом, проте застосувати цей досвід вона також не може. Реципієнт чітко розуміє, що революційна ідеологічна система змінює всіх, руйнуючи особистий простір, нівелюючи жіночі риси та уявлення про жіноче щастя.

Отже, на початку ХХ ст. Микола Хвильовий та Юліан Шпол бачили, як революція змінила не лише людей, а й гендерні стосунки між ними. Письменники відчували назріваючий гендерний конфлікт у суспільстві, загальне знеособлення людини, втрату людяності.

Список використаних джерел:

1. Шпол Ю. Вибрані твори. К: Смолоскип, 2007. 535 с.
2. Хвильовий М.Г. Кіт у чоботях. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=664> (дата звернення 08.10.2023).